

פחות כהנים ממשמרת יהויריב, מהו? האם יכול לתת את הכסף למשמרת ידעיה ולהתכפר או לא,

והוינן בה: היכי דמי, אילימא שהמתין עד שתסתיים משמרת יהויריב, ודיהביה לידעיה בזמן משמרת ידעיה, מאי בעי רבא, הא עכשיו זו היא המשמרת דאית ביה לשלם להם ופשיטא שיכול למסור להם את הקרן ולהתכפר,

ומבארין: לא צריכא דיהביה לידעיה בזמן משמרתו דיהויריב, ומיבעיא ליה לרבא מאי, מי אמרינן כיוון דלאו משמרתו הוא דהשתא משמרת יהויריב עומדים ומשמשים ומה שמסר את הכסף לידעיה לא כלום הוא ולא התכפר לו⁽²⁶⁾, או דלמא כיוון דלא חזי ליה למשמרת יהויריב מעיקרא שהרי אין בקרן שווה פרוטה לכל בני יהויריב,

בלילה לא יצא, וכן אם החזירו הצאין – בתשלומים לא יצא, מאי טעמא אשם קרייה רחמנא, והוקש תשלום הקרן לקרבן אשם כשם שאין מקריבים בלילה וכן אין מקריבים לחצאים אף אין משלמים לכהנים את הקרן בלילה ולא משלמים אותו בכמה תשלומים אלא בבת אחת⁽²⁴⁾.

ואמר רבא: גזל הגר שרוצה הגזולן לשלם קרן וחומש לכהנים של אותו משמר, אם אין בו שווה פרוטה לכל כהן וכהן שבאותו משמר לא יצא ידי חובתו ולא נתכפר לו, מאי טעמא, דכתיב האשם המושב לה' לכהן ודרשינן עד שיהא השבה לכל כהן וכהן⁽²⁵⁾.

בעי רבא, גזולן הרוצה להתכפר והביא את הקרן של גזילתו ואין בו שווה פרוטה לכל הכהנים של משמרת יהויריב, ויש בו שווה פרוטה לכל כהני משמרת ידעיה שיש שם

ק"ב

שיהיה שווה פרוטה יתכפר, אבל הרא"ש בשיטה נקט שאם יוסיף משלו אין זה השבה אלא מתנה בעלמא ואינו מתכפר עד שיהיה בגזילתו שווה פרוטה לכל אחד. עיין שם, וכן נראה בלשון הרמב"ם [גזילה ח' ז]. וכתב החזון איש שלדברי רש"י מה שמוסיף משלו הוא גם חלק מהכפרה ואם יתן את הגזול לכהנים ולאחר זמן יוסיף הוי כנתן לחצאין שלא יצא ידי חובתו.

26. הרמ"ה ביאר שהיה לו למסור את הקרן ליהויריב ולהוסיף משלו לכל כהן עד שיהיה בו שווה פרוטה ועכשיו שנתן לידעיה לא עשה ולא כלום, אבל הרא"ש הנוכר לעיל הסובר שאין תועלת בהוספת הגזולן משלו לדין השבה פירש דאף על פי שאי אפשר למסור את הכסף ליהויריב אחר שאין בגזילה שווה פרוטה לכל הכהנים, מכל מקום לא היה לו למסור לידי משמרת ידעיה בזמן משמרת יהויריב.

לחצאין דומה לבעל מום ולא יצא, ומבואר בדבריהם שאין לכסף דין קרבן אלא ממה שדימיתה התורה אשם לכסף שמע מינה שאף בו יש את דיני האשם אבל מטעמים אחרים. ולפי זה אין בכסף את כל דיני האשם כגון לשלם בירושלים, [עיין ק"ב, תוספות ד"ה וגזול] ובחזון איש כתב שאם נתן לחצאין ועדיין לא נתאכלו המעות יצא.

24. בכתבי הגרי"ז [רנט] תמה אם אינו מקיים בזה דין החזרת הגזילה איך זכו בזה כהני המשמר, הרי אינם זוכים אל בתשלום גזל הגר וכל שאינו מקיים את דין החזרה אף לכהנים אין חלק בזה, וצ"ע.

25. רש"י פירש שאין הכוונה שיהא בגזילה שווה פרוטה אלא אף בגזילה שיש בה פחות משווה פרוטה לכל אחד, אם יוסיף משלו עד

מלכתחילה המעות אינם שייכות להם אלא למשמרת ידעיה קאי⁽²⁷⁾,

תיקו.

בעי רבא, כהנים שהגיע למשמרתם גזל הגר, מהו שיחלקו גזל הגר כנגד גזל הגר—שיטלו בפעם הזו חלק מהכהנים את גזל הגר לעצמם ובפעם אחרת כשיגיע למשמרתם גזל הגר יקבלוהו האחרים,

מי אמרינן מאחר ואשם קרייה רחמנא לתשלום הקרן, הוקש בכך גזל הגר לאשם מזה אשם שהקריבוהו משמרת כהנים הרי כולם נוטלים חלק בבשר האשם ואין חולקים אשם אחד למקצת הכהנים כנגד אשם אחר שיבא פעם אחרת ואותו יחלקו ביניהם אלו שלא קיבלו בפעם הקודמת, וכך הוא הדין אף בגזל הגר שאין חולקים גזל הגר כנגד גזל הגר,

או דלמא גזל הגר שהגיע למשמרת הכהנים אינו דומה לקדשים משום דממונא הוא⁽²⁸⁾, ויכולים הכהנים להסכים ביניהם שבפעם הזאת יקבלו חלקם את כל הגזל הגר ובפעם הבאה יקבלו הנותרים.

הדר פשטא רבא, גזל הגר אשם קרייה רחמנא ודינו ככל הקדשים שאין חולקים בהם זה כנגד זה.

רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא, אמר רבא כהנים אין חולקים גזל הגר כנגד גזל הגר מאי טעמא אשם קרייה רחמנא:

בעי רבא: כהנים בני משמר החולקים בגזל הגר, האם מקבלים את ממונו כדין יורשים של הגר חו, או מדין מקבלי מתנות כהונה חו,

למאי נפקא מינה מאיזה דין הם חולקים בגזל הגר⁽²⁹⁾,

27. התוספות הוסיפו שלאחר שנתן את הכסף לידעיה בעוד משמרת יהויריב משמשים, יכול להקריב את איל האשם אצל משמרת יהויריב ואף על פי דעדיין לא הגיע זמנם של ידעיה וכאילו לא התכפר בתשלום הממון, והוי כהקדים אשמו לגזלו, וביאר המהרש"א דמשמע לתוספות מדקאמר לידעיה קאי שכשנתן לידעיה הוי ליה הביא גזילו ונתכפר לו מחצה.

28. הרא"ש בשיטה ביאר על פי המבואר במנחות על הפסוק כל כסף הקדשים אשר ישיבו לך, לך יהיה דדרשינן אשר ישיבו לך זה גזל הגר, לך יהיה אפילו לקדש בו אשה, דמשמע שלאחר חלוקת גזל הגר המעות הינם חולין גמורים ומשום כך סברה הגמרא דשמא אף בשעת החלוקה עצמה יש לגזל הגר דין ממון הניתן לחלוקה בין הכהנים זה כנגד זה. ובחזון

איש [כ"כא] הוסיף דאפשר דלא מיקרי גזל הגר אשם אלא לענין דין המסירה למשמר שתהיה ביום וכן שלא תהיה לחצאין כדאמר רבא לעיל, אבל אחר שקיבלו בני המשמר את המעות כבר נעשה ממונם ולכך סברה הגמרא שיכולים כעת לחלוק ביניהם שבפעם זו יטלו חלקם מקצת הכהנים ובפעם אחרת יטלו הנותרים. ולמסקנת הגמרא דגזל הגר אשם קרייה רחמנא נמצא שעד שלא חילקו בפועל את גזל הגר ביניהם הרי זה ממון גבוה למרות שכבר זכו בו כהני המשמר, ורק לאחר שיחלקו בפועל את גזל הגר בין כולם יכולים לתת זה לזה את חלקם כשם שאפשר לקדש בו אשה.

29. במשנה מבואר שאם נתן הגזלן את הכסף ומת אין היתומים מוציאים מידו, ולפי זה אם הגזילה קיימת והודה הגזלן תהיה נפקא מינה

משום שמקבלי מתנות כהונה חוו, אין הגזולן יכול לומר הרי החמץ לפניכם, שהרי מתנה קאמר רחמנא דניתיב להו לכהנים, והא — חמץ זה אינו נחשב מתנה דלא קיהיב להו מידי, משום דעפרא בעלמא הוא, אחר שהוא אסור בהנאה ואינו ראוי לשום שימוש⁽³¹⁾.

רב זעירא בעי הכי: אפילו אם תמצי לומר דכהנים בגזול הגר מקבלי מתנה חוו, יוכל הגזולן לומר להם הרי החמץ לפניכם, והא דאמר רבא שחמץ אינו נחשב מתנה לפי שעפר בעלמא הוא, לא איבעיא לן — אין זו קושיה, דההיא מתנה מה שגזל מן הגר אמר רחמנא דניתיב להו, בין אם היא שווה פרוטה ובין אינה שווה, ומשום כך את אותו חמץ שגזל מהגר הוא נותן לכהנים.

ומבארין: כגון שגזל מן הגר חמץ, וכשמת הגר והודה הגזולן על גזילתו כבר עבר עליו הפסח שהחמץ נאסר בהנאה ואינו שווה פרוטה,

אי אמרת דהכהנים מקבלים את גזילת הגר משום דיררשין חוו, יוכל הגזולן לומר לכהנים הרי החמץ לפניכם אם תרצו חלקו אותו ביניכם, ואינו חייב לשלם את שווי הגזילה כפי שהיתה בשעה שגזלה, שהרי אף לגר הנגזל עצמו היה יכול לומר הרי שלך לפניך, נמצא דהיינו האי דירתי — שזו היא הירושה רקא מורית להון אבוהון — היינו הגר המת הוריש להם את זכות קבלת החמץ בלבד⁽³⁰⁾,

ואי אמרת שהכהנים חולקים בגזול הגר

31. התוספות הקשו מדוע לא פשט רבא את ספיקו על פי מה שאמר הוא עצמו לעיל גזל הגר שאין בו שווה פרוטה לכל אחד לא יצא, משמע שסבירא ליה שכהנים נוטלים את גזל הגר מדין מתנה דאם הם יורשים לא מסתבר שצריך שווה פרוטה דאף בפחות מזה נפלה הירושה לחלקם, ומה שהשאיר להם הגר נפל בחלקם כמו חמץ שעבר עליו הפסח, וכתב המהרש"א דאין הכי נמי, ולא בא רבא אלא לומר שמכיוון שהם מקבלי מתנה על הנגזל לתת את שווי של החמץ קודם הפסח, לאפוקי מרב עזירא דאמר שאף אם הם מקבלי מתנה יכול לומר הרי החמץ לפניכם, וסבירא ליה שאף אם קיבל כל כהן פחות משווה פרוטה נתכפר לו, והחזון איש תמה על קושייתם דלענין כפרה בוודאי שצריך פרוטה לכל אחד ואין מכך ראייה שהכהנים יורשים, אבל חמץ שעבר עליו הפסח אין בו שווה פרוטה וממילא אין לו חיוב ממון לתת להם אלא אם כן הם יורשים. ועיי' כתבי הגר"ח [רנח]

שאם הכהנים יורשים כבר קנו הגזילה ואין מוציאים מידם ואם מקבלי מתנה כל עוד שלא באה המתנה לידיהם אינה שלהם ועליהם להחזיר לבני הגזולן, וכתב החזון איש דיתכן שאף אם יורשים הם אינם זוכים עד שיגיע לידם משום שהכסף אינו תשלום הגזילה אלא כפרה ורק לאחר שבא הכסף לידם נחשבים כיוורשים.

30. מבואר שיכול הגזולן לשלם לכהנים את החמץ ויתכפר לו עוון גזל הגר ועוון שבועת השקר שנשבע לגר, והקשה המשנה למלך [גזילה ג"ה] מהמבואר לעיל גזל חמץ ועבר עליו הפסח ונשבע עליו לשקר וחזר והודה, שלדעת רבה אינו יכול לשלם את הקרן מהחמץ כיוון שאילו היה נגנב ממנו היה עליו לשלם את שווי של החמץ כפי שהיה קודם הפסח נמצא שבזמן שנשבע עליו לשקר ממונא כפר לו, וכך פסק הרא"ש [סימן כו] ואין נפטר כאן הגזולן מהשבועת שקר בתשלום חמץ שעבר עליו הפסח, ועיי' בכתבי הגר"ח [רנח]

אלא כי קא מיבעיא לן הכי מיבעיא, כגון שנפלו לו לכהן עשר בהמות בחלוקת גזל הגר, האם מחייבי לאפרושי מיניהו מעשר בהמה או לא,

אם חולקים הכהנים בגזל הגר משום שהם כיורשים של הגר הווי, יהיה על הכהן שנפל בחלקו עשר בהמות להפריש מהם מעשר בהמה, משום דאמר מר יתומים שקנו עשר בהמות במעות של תפוסת הבית — ירושה שעדיין לא חילקה ביניהם, חייבין במעשר בהמה⁽³²⁾,

או דלמא כהנים מקבלי מתנות כהונה הווי ומדין מתנה הם מקבלים את גזל הגר, ותנן הלוקה — הקונה עשר בהמות וכן הניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה, מאי,

תא שמע: נאמר בכמדבר [יח — ט, ט] וידבר משה אל אהרן, ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל לך נתתים, למשחה לך ולבניך. וזה יהיה לך מקודש הקדשים מן האש וגו', וזה יהיה לך תרומת מתנם וגו', כל חלב יצהר וגו' לך נתתים, כיכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לה' לך יהיה וגו', כל פטר רחם וגו' יהיה לך, אך בכור שור וגו' ובשרם יהיה לך וגו', כל תרומות הקדשים אשר ירימו בני ישראל לה' נתתי לך ולבניך ולבנותיך אתך לחק עולם, ברית מלח היא לפני ה' וגו'.

עשרים וארבע מתנות כהונה נתנו לאהרון ולבניו וכולם ניתנו בכלל ופרט וכלל בתחילת הפרשה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל הרי כלל,

ואחר כך נתפרש כל מתנה בפני עצמה הרי פרט, ושוב נאמר בסוף הפרשה כל תרומות הקדשים נתתי לך ולבניך כאן חזר וכלל,

ועל כולם נאמר שהם ברית מלח לפני ה',

כל המקוימן נותן מתנות כהונה כהילכתם, כאילו מקיים את כל התורה כולה שניתנה להידרש בכלל ופרט וכלל, וכאילו קיים את כל הקרבנות שנאמר בהם ברית מלח,

כל העובר עליהם ואינו נותן לכהנים את מתנותיהם, כאילו עובר על כל התורה כולה שנדרשת בכלל ופרט וכלל, וכאילו ביטל את כל הקרבנות שנאמר בהם ברית מלח.

ואלו הן מתנות הכהנים, עשר ניתנו לאוכלם במקדש בתוך העזרה, וארבע ניתנו לאכול בירושלים בכל העיר, ועשר כגבולים — בכל ארץ ישראל.

ומפרש ואזיל, עשר במקדש: א, הטאת בהמה, ב, וטאת העוף, ג, ואשם ודאי המביאו גזלן הנשבע לשקר, המועל בקודש הבא על שפחה חרופה, נזיר ומצורע, ד, ואשם תלווי — המובא על ידי מי שמסופק אם עבר על עבירה שיש בה כרת, ה, וזבחי שלמי צבור — אלו כבשי עצרת והם קרבן שלמים, ו, ולוג שמן של מצורע, ז, ומותר מנחת העומר, ח, ושתי הלחם של עצרת, ט, ולחם הפנים, י, ושירי מנחות.

וארבע בירושלים: א, הבכורה, בכור בהמה טהורה, ב, והביכורים, ג, והמורם מן התודה, חזה ושוק ולחמי התודה, והמורם מאיל

32. בדבר אברהם [חלק ב, יא-ה] הקשה הרי אף אם יורשים הם כל עוד לא חילקו את הממון

היורשים יכולים להוציא מידם:

אמר אביו, שמע מינה, שבנתינת הכסף לכהנים מתכפר לו מחצה⁽³⁴⁾, דאי לא מכפר, הוה אמינא שצריכים הכהנים למהדר את הקרן וחומש ליורשין,

מאי טעמא, דאדעתא דהכי לא יהב הגזול ליה, לכהנים, דמסתמא לא נתן אלא על מנת שתהיה לו כפרה.

ומקשינן, **אלא מעתה בהמת הטאת שמתו בעליה, תיפוק לחולין משום דבוודאי אדעתא דהכי לא אפרשה בעליה אם לא יזכה להקריבה, ומדוע אמרינן חטאת שמתו בעליה תצא למיתה,**

אמרי, הטאת שמתו בעליה, הלכתא גמירי לה דלמיתא אזלא,

ושוב מקשינן, **אלא מעתה אשם שמתו**

נזיר, חזה ושוק, זרוע בשלה וחלה ורקיק, ד, ועורות קדשים, עורות חטאת עולות ואשמות.

ועשרה בנבולין: א, תרומה גדולה, ב, ותרומת מעשר, ג, וחלה המופרשת מהעיסה, ד, וראשית הגז, ה, והמתנות, זרוע לחיים וקובה, ו, ופדיון הבן, בחמש סלעין, ז, ופדיון פטר המור, שה שבו פודים את פטר החמור, ח, ושדה אחוזה, שדה ירושה שהקדישה בעליה ולא פדאה יוצאת לכהני משמר ביוכל, ט, ושדה חרמים, המחרים את שדהו לכהנים, י, ונזל הגר, אם נשבע לו ומת הגר ישלם את הקרן והחומש לכהנים.

וקא קרי מיתה לגזל הגר מתנה⁽³³⁾, שמע מינה כהנים מקבלי מתנות הוה שמע מינה:

שנינו במשנה: **נתן את הכסף לאנשי משמר ומת הגזול קודם שהביא את אשמו, אין**

אלא אם לא יתן הגזול לכהן הרי הוא גזול את הגר וממילא נמנע המתנה מהכהן, אבל אין שום קשר ישיר בין הגזול לכהן, ומדאמרינן שגזל הגר הוא בכלל מתנות כהונה וכל המקיימם כאילו קיים וכו' וכל העובר עליהם ביטל כו' שמע מינה כהנים מקבלי מתנה הם.

34. כתבו התוספות, מכאן נראה שאין הכהן יכול למחול כיוון דהוי כפרה, והקשה הפני יהושע, הרי מצינו שהנגזל עצמו יכול למחול למרות שעל ידי כך תמנע הכפרה מהגזול ומדוע הכהן אינו יכול למחול, ותייך דבנגזל שהחפץ היה שלו קודם לכן, ברגע שמוחל לגזול הוי כאילו קיבלו ונתכפר לגזול ושוב חזר ונתן הנגזל לגזול במתנה, אבל כהן שהחפץ לא היה שלו מעולם אינו יכול לתת במתנה כל עוד לא זכה בחפץ, וממילא כשהוא מוחל לגזול הרי זה

לכהנים הוי ממון גבוה ולא גרע רשות הקדש מלקוח דפטור ממעשר בהמה ומדוע על הכהנים להפריש, ותייך על פי דברי החמדת שלמה שהפטור דלקוח אינו אלא כשהוא ברשות לוקח, אבל אם חזר המוכר ולקחו חייב במעשר בהמה, ונמצא שהכהנים בשעה שהכסף הגיע לרשותם הרי הם כיורשי הגזול עצמו ושוב התחייבו במעשר בהמה, מה שאין כן אם מקבלי מתנה הם נפטרו משום לקוח.

33. בחזון איש [כ"ח] התקשה הרי גם אם יורשים הם שייך לשון מתנה דסוף סוף קיבלו את דין הירושה במתנה, וביאר דאם יורשים הם אינם מקבלים כלום מהגזול אלא הוי כאילו הגזול נתן לגר בקבר והוא מוריש לכהנים ואם כן לא שייך לומר שהגזול בנתינתו מקיים מתנות כהונה או כשאינו נתן הוא מבטל מתנות כהונה,

יחזיר את הכסף אצל משמרת יהויריב שקיבלה את האשם, וקונסים את בני משמרת ידעיה בכך שאינם חולקים בקרן וחומש הניתן להם, דברי רבי יהודה,

וחכמים אומרים: יחזיר את האשם אצל משמרת ידעיה שקיבלה את הכסף, וקונסים את משמרת יהויריב על שקיבלה את האשם לפני ששולם הכסף.

והוינן בה: היכי דמי, במה נחלקו רבי יהודה וחכמים?

אילימא דיהיב ליה הגוזל את קרבן האשם למשמרת יהויריב בזמן משמרתו דיהויריב, ואת הכסף נתן למשמרת ידעיה בזמן משמרתו דידעיה, מדוע קנס רבי יהודה את בני ידעיה על שקיבלו את הכסף מהגוזל, הרי עשו כדין דמותר לקבל כסף בזמן משמרתם, ואדרבה בני יהויריב עשו שלא כדין בכך שקיבלו את האשם קודם שהובא הכסף,

ואם כן הוה ליה למימר שזה זכה בשלו וזה זכה בשלו, לפי שכל משמרת קיבלה בזמן משמרתה, אלא שרבנן קנסו את בני יהויריב על שקיבלו אשם קודם שהביא הגוזל את הכסף.

אמר רבא: הכא במאי עסקינן, דיהיב הגוזל את קרבן האשם למשמרת יהויריב בזמן משמרתו דיהויריב, ואת הכסף הביא למשמרת ידעיה בזמן משמרתו דיהויריב ועדיין לא הגיע זמנם של בני ידעיה לעבוד ועשו בכך שלא כדין שנטלו את הכסף שלא בזמן עבודתם,

בעליו, ליפוק לחולין דבוודאי אדעתא דהכי לא אפרשיה בעליו שיהא קדוש למרות שלא יזכה להקריבו, ומדוע אמרינן אשם שמתו בעליו ירעה עד שיארע בו מום וימכר,

ותרצינן, אשם נמי הלכתא גמירי לה, כל שבחטאת מתה באשם רועה.

ושוב פרכינן: אלא מעתה, יבמה, אשה שמת בעלה ללא זרע, ונפלה ליבום לפני אחיו שהוא מוכה שחין, דקיימא לן מוכה שחין כופין אותו לגרש את אשתו ואינו מייבם את אשת אחיו אלא רק חולץ, מדוע צריכה חליצה? תיפוק ממנו אפילו בלא חליצה, משום דבשעה שנישאת לאחיו, בוודאי אדעתא דהכי שאם ימות בעלה תיפול לפני מוכה שחין לא קדשה עצמה לבעלה,

ומתריצינן: התם שנתקדשה מלכתחילה לאדם שאינו מוכה שחין, אנן סהדי שהסכימה להתקדש לו גם על ספק זה שאם ימות תתיבם לאחיו,

קיא-א דאשה מינח ניהא לה בכל דהו,

וכריש לקיש, דאמר ריש לקיש, סתם אשה טוב לה למיתב טן דו, שני גופים, כלומר להיות עם בעל כל דהו, מלמיתב ארמלו מלשבת בדר:

שנינו במשנה: נתן את הכסף ליהויריב וכו':

תנו רבנן: גזל את הגר ובא לתת קרן חומש ואשם, נתן את האשם למשמרת יהויריב שהיא הראשונה, ואת הכסף למשמרת ידעיה שאחריה,

כויתור בעלמא על זכותו, ויש בכך מניעת כפרה מהגוזל ומשום כך אינו יכול למחול.